

Miten pääsen alkuun, kun minulla on idea rakentaa uutta tai korjata vanhaa?

Tässä ohjeessa kerrotaan, mitä kaikkea sinun tulee tietää rakentamisesta ennen investointiin liittyvän hankehakemuksen laatimista.

2023

Ohje rakentamisen investointihankkeen valmisteluun

Hannu Rinne

Outokaira tuottamhan ry

18.9.2023

Vasara ja nautoja -hanke

Sisällys

1.	Maaseuturahoitus	2
2.	Miten pääsen alkuun?	2
3.	Resurssit ja kustannukset	2
4.	Suunnitelmat ja piirustukset.....	3
	Pääsuunnittelija ja suunnittelijan pätevyys	3
	Rakennusselostus	3
	Pääpiirustukset	3
	Erytysuunnitelmat.....	4
5.	Viranomaisluvut.....	4
	Rakennuslupa	4
	Toimenpidelupa	4
	Purkulupa.....	4
	Rakennusjärjestys.....	5
	Muut luvat	5
	Milloin lupaa ei tarvita.....	5
6.	Työmaan vastuuhenkilöt	5
7.	Energiaselvitys ja energiatodistus.....	6
8.	Esteettömyys	6
9.	Laki ja asetus.....	6
10.	Yleishyödyllisen hankehakemuksen liitteet	6
11.	Esimerkkejä investointihankkeen hakemisesta	8

1. Maaseuturahoitus

Maaseuturahaston tuet uudistuivat vuonna 2023. Tavoitteena on lisätä maaseutualueiden kestävyttä ja elinvoimaisuutta

Rahoitusta voi hakea yleishyödylliseen investointihankkeeseen tai yrityshankkeeseen.

Ota ensin yhteyttä ELY-keskukseen tai Leader-ryhmään ja esitä ideasi.

Investointi voi olla esimerkiksi: etätyöpiste, yhteiskäyttöinen työtila tai muu monipaikkaisuutta tukeva investointi. Kone- ja laitehankinta, reitistö, laavu, liikuntapaikka, leikkipuisto tai muu virkistysmahdollisuuksia parantava investointi, pienimuotoinen vesihuoltohanke, kylätalon tai kokoontumistilan remontti tai muu investointi, joka parantaa turvallisuutta tai esteettömyyttä.

Tukea voi saada:

Maaseudun yritykset, julkis- tai yksityisoikeudellinen yhteisö, kuten oppilaitos, kunta, järjestö, urheilu- tai liikuntaseura, kulttuuriyhdistys, kyläyhdistys tai osuuskunta.

2. Miten pääsen alkuun?

Kaikki rakentaminen lähtee muutoksen tarpeesta. Tulee idea tehdä uutta tai kehittää ja kunnostaa olemassa olevaa. Yleishyödyllisen investointihankkeen ehtona on, että siitä saatava hyöty ohjautuu alueen asukkaille ja muille toimijoille. Yrityksen investointihankkeessa on synnyttävä merkittävä toiminnan muutos.

Hankkeen suunnittelu kannattaa aloittaa yhdessä siihen liittyvien toimijoiden kanssa. Näin kaikkien näkemykset tulee huomioitua. Näistä näkemyksistä saadaan hyvä lähtökohta hankesuunnitelmalle.

Rahoitettavien hankkeiden tulee toteuttaa paikallisen Leader ryhmän strategiaa. Hankkeet käsitellään Leaderin hallituksessa ja pisteytetään valintakriteerien mukaan. Strategiaan ja valintakriteereihin kannattaa tutustua. Vieraile alueesi Leader ryhmän verkkosivuilla, käy Leader toimistossa, keskustele ideasta puhelimitse tai Teamsilla.

Tutustu alueesi Leader ryhmän strategiaan ja valintakriteereihin.

Ota yhteyttä asiasta ELY-keskuksen rahoitusneuvojaan tai Leader toimiston. Asiantuntijoiden kanssa kannattaa aina keskustella ja saada ohjeita esimerkiksi hankkeen tukikelpoisuuteen, millaista tukea on mahdollista saada ja miten hankkeessa edetään.

3. Resurssit ja kustannukset

Resurssien, voimavarojen ja toteuttamisen mahdollisuudet on hyvä arvioida realistisesti. Omarahoitusosuuden voi osittain tai kokonaan tehdä vastikkeettomana työnä eli talkootyönä. Kaikissa hankkeissa ei kuitenkaan ole vastikkeetonta työtä paljoa, joten pitää myös varautua omarahoitukseen. Yrityshankkeissa vastikkeetonta työtä ei ole ollenkaan.

Arvio omat resurssisi.

Rakentaminen maksaa, jolloin on syytä ottaa yhteyttä rakentamisen asiantuntijaan, joka arvioi syntyviä kustannuksia ja tekee kustannusarvion, rakennusselostuksen ja rahoitussuunnitelman.

Outokaira tuottamhan ry:n verkkosivulta löytyy kustannusarvion tekemiseen teemoihin sopivia kustannusarvio-, rahoitussuunnitelma- ja rakennusselostuspohjia hakijan avuksi.

Siellä myös muuta tukimateriaalia hakijalle:

>> <https://www.outokaira.fi/vasara-ja-nauloja-materiaalit/>

4. Suunnitelmat ja piirustukset

Pääsuunnittelija ja suunnittelijan pätevyys

Rakentamisen suunnittelussa on oltava suunnittelun kokonaisuudesta ja laadusta vastaava pääsuunnittelija. Pääsuunnittelijan on koko rakennushankkeen ajan huolehdittava, että rakennussuunnitelma ja erityissuunnitelmat muodostavat kokonaisuuden siten, että rakentamista koskevien säännösten ja määräysten sekä hyvän rakennustavan vaatimukset täyttyvät.

Rakentaminen tarvitsee suunnitelmia.

Rakennushankkeeseen ryhtyvän on ilmoitettava viimeistään rakennuslupahakemuksen yhteydessä kirjallisesti rakennusvalvontaviranomaiselle, kenet hän on valinnut pääsuunnittelijaksi ja rakennussuunnittelijaksi. Ilmoitukseen on sisällytettävä suunnittelijan suostumus tehtävään sekä kelpoisuuden arvioimiseksi tarvittavat tiedot suunnittelijan koulutuksesta ja kokemuksesta.

>> <https://toptenrava.fi/doc/tulkintakortit/MRL-120f01D.pdf>

Rakennusselostus

Rakennusselostukseen kirjataan rakennushankkeen keskeiset tiedot, kuten rakennuksen käyttötarkoitus, rakennuspaikka, rakennuksen päämitat ja kerrosala, rakenteet ja niiden tekniset ominaisuudet.

Julkisivut ja niiden materiaalit. Ikkunat, ovet, lattiat, sisäseinät ja niiden materiaalit ja edellisten kohtien pintakäsittelyt.

Kattorakenteet ja niiden materiaalit sekä lämmitys-, ilmanvaihto- ja jäähdytysjärjestelmät sekä niiden säätölaitteet.

Pääpiirustukset

Rakentamisesta toteutetaan rakennuspiirustusten avulla.

Piirustuksia laatimaan tarvitaan riittävän pätevyyden omaava suunnittelija. Rakennussuunnittelijan pätevyys perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä sitä täydentäviin asetuksiin ja ohjeisiin. <https://ym.fi/rakentamismaaraykset>

Rakennuslupaa haettaessa tarvitaan pääpiirustukset, joihin kuuluvat:

- Asemapiirros
- Pohjapiirustus
- Leikkauspiirustus

- Julkisivupiirustukset

Valmiiden rakennusten tai elementtien toimittajat tuottavat yleensä pääpiirustukset lukuun ottamatta asemapiirrosta.

Erityissuunnitelmat

Rakentamista koskevia muita suunnitelmia ovat erityissuunnitelmat. Erityissuunnitelmat sisältävät tarpeelliset muut piirustukset, laskelmat ja selvitykset kuten:

- Rakennepiirustukset: perustukset, runko, palkit, pilarit, vesikattorakenteet, detaljit (yksityiskohtapiirustus) yms.
- Sähköpiirustukset
- LVI-piirustukset (lämmitys, vesi, viemäri, ilmanvaihto)
- Kalustepiirustukset (kiintokalusteet)

Rakennussuunnittelukustannukset voi lisätä hankkeen kustannusarvioon.

5. Viranomaisluvut

Rakennuslupa

Rakennuksen rakentaminen tai korjaaminen ovat luvanvaraista toimintaa, riippuen rakennuksen käyttötarpeesta tai sijainnista. Rakentamisen edellytyksistä, tarvittavista luvista sekä lupamenettelystä tietoa antaa kunnan rakennustarkastaja.

Selvitä
viranomaislupien
tarpeellisuus

Luvan tarpeellisuus tulee aina selvittää etukäteen.

Rakennuslupaa varten tulee olla tehtynä pääpiirustukset. Kunnan rakennusvalvonnasta saa tiedon mitä muita liitteitä tarvitaan lupaa varten. Useassa kunnassa rakennus- tai toimenpidelupa haetaan sähköisesti.

Rakennuslupa voidaan antaa myös määräaikaisena, jos tarkoitus on rakentaa vain tilapäinen rakennus.

Toimenpidelupa

Rakennusluvan sijasta rakentamiseen voidaan hakea toimenpidelupaa. Sitä voi hakea sellaisten rakennelmien kuten, katoksen, vajan, kioskin, käymälän, esiintymislavan tai vastaavien rakennelmien pystyttämiseen. Kunnan rakennustarkastaja antaa toimenpidelupaa varten lisää ohjeita.

Purkulupa

Rakennuksen purkamiseen tarvitaan lupa asemakaava-alueella ja alueella, jolla on voimassa rakennuskielto asemakaavan laatimisen ajaksi. Lisäksi lupa tarvitaan, jos yleiskaavassa määrätään niin. Rakennusten purkamista valvotaan ilmoitus- sekä lupamenettelyllä. Rakennuksen voi purkaa myös, kunhan rakennus ei ole historiallisesti merkittävä tai maisemakuvallisesti arvokas. Ennen purkamista on syytä ottaa yhteyttä museoviraston rakentamisen asiantuntijaan.

Purkamisessa pitää ottaa huomioon erilaiset haitta-aineet kuten asbesti. Onkin syytä kiinnittää huomiota turvallisuuteen ja terveellisyyteen. Myös materiaalien kierrättäminen kannattaa huomioida.

Rakennusjärjestys

Rakentamista määritellään myös kunnan rakennusjärjestyksessä. Rakennusjärjestyksellä kunta voi antaa paikallisista oloista johtuvia tarpeellisia määräyksiä, kuten rakennuksen sijoittumisesta ympäristöön, määräyksiä lomarakennuksista tai grillikodista. Kunnan rakennusjärjestys on yleensä saatavilla kunnan verkkosivuilta tai rakennusvalvontaviranomaiselta.

Muut luvat

Erilaisia muiden viranomaisten myöntämiä lupia voi olla tarpeen selvittää, kuten ulkoilureitistöihin, ranta-alueisiin tai ympäristöön liittyvään rakentamiseen.

Esimerkiksi aluehallintoviraston lupa vaaditaan yli 10 metriä pitkistä ja 2 metriä leveästä laiturista. Suurehkon laiturin rakentamisesta voi kuitenkin olla erillisiä säädöksiä myös kunnan rakennusjärjestyksessä. Epäselvässä tilanteessa liikkeelle kannattaa lähteä ottamalla yhteys oman alueen ELY-keskukseen.

Rahoitusviranomaiset voivat myös vaatia joitain muita lupia, jotta rahoittamisen edellytykset täyttyvät.

Hankeen hakijan avuksi on tehty katsaus erilaisiin lupiin ja niitä myöntäviin viranomaisiin:

>> <https://www.outokaira.fi/vasara-ja-nauloja-materiaalit/>

Milloin lupaa ei tarvita

Lähtökohtana on, että kaikki rakennushankkeet vaativat rakennusluvan. Rakennuslupaa ei kuitenkaan tarvita sellaisille pienille rakennelmille, joilla ei ole vaikutusta ympäristölle tai maankäytölle. Pieniä rakennelmia voivat olla esimerkiksi katokset tai kioskit.

1.1.2025 astuu voimaan Alueidenkäyttölaki. Ent. Maankäyttö- ja rakennuslaki. Sen mukaan omalle tontilleen saa esimerkiksi rakentaa ilman rakennuslupaa enintään 30-neliöisen lisärakennuksen, jos rakennusoikeutta riittää. Tällainen rakennus voisi olla esimerkiksi varasto, pihasauna, vierashuone tai etätöytä. Rakennukseen voi vetää vedet, viemärit ja sähköt.

Aina on hyvä kuitenkin varmistaa luvan tarpeellisuus ennen rakentamista.

Investointihankesuunnitelmaan tulee lisätä viranomaisen myöntämät luvat. Kirjallinen lausunto tarvitaan myös, jos lupamenettely ei ole tarpeen.

6. Työmaan vastuhenkilöt

Rakennuslupaa edellyttävässä rakennustyössä on oltava rakennustyötä johtava vastaava työnjohtaja. Toimenpidelupaa edellyttävässä työssä on oltava vastaava työnjohtaja vain silloin, kun se on kohteen käytön aikaiseen turvallisuuteen tai terveellisyteen liittyvien syiden taikka maiseman ja ympäristönäkökohtien vuoksi välttämätöntä.

Työmaalla
tarvitaan
vastaava
työnjohtaja

Rakennusluvassa tai aloituskokouksessa sovittujen rakennusvaiheiden vastuuhenkilöiden sekä työvaiheita tarkastaneiden on varmennettava tekemänsä tarkastukset rakennustyön tarkastusasiakirjaan.

Rakennustyön tarkastusasiakirjaan tehtävät merkinnät muodostavat koko rakennustyön kulun kuvauksen rakennustyöstä.

Ennen loppukatselmusta voi olla rakennuksen käyttöönottotarkastus. Loppukatselmuksen yhteydessä rakennusvalvontaviranomaiselle luovutetaan loppukatselmuspöytäkirjan liitteeksi tarkastusasiakirjan yhteenvedo sekä LVIS tarkastuspöytäkirjat.

7. Energiaselvitys ja energiatodistus

Kun haetaan uudisrakennukselle rakennuslupaa, tulee rakennuslupamenettelyyn yhteydessä hankkia energiaselvitys, joka on laaja selvitys rakennuksen energiankäytöstä.

Energiaselvityksen keskeisenä osana on energiatodistus. Sillä pyritään näyttämään yksinkertaisella sekä selkeällä tavalla rakennuksen energiatehokkuus. Asteikko vaihtelee A:sta G:hen.

8. Esteettömyys

Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennus ja sen piha- ja oleskelualueet rakennetaan siten, että esteettömyys ja käytettävyys otetaan huomioon erityisesti lasten, vanhusten ja vammaisten henkilöiden kannalta.

9. Laki ja asetus

Alueiden suunnittelusta sekä alueiden rakentamisesta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa. (Uusi nimike 1.1.2025 on Alueidenkäyttölaki).

>> <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>

Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027:

>> <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2022/20221325>

10. Yleishyödyllisen hankehakemuksen liitteet

Yleishyödyllisen investointihankkeen hakemus tarvitsee myös muita liitteitä.

- **Selvitys taloudellisesta tilanteesta**, esim. tilinpäätösasiakirjat.
Tarvittaessa kertokaa hankesuunnitelmassa, miten hankkeen välirahoitus on tarkoitus hoitaa (tuki maksetaan jälkikäteen)
- **Pöytäkirjanote** siitä yhdistyksen, yhdistyksen tai muun organisaation hallituksen kokouspöytäkirjasta, jossa hankkeesta ja sitä koskevasta tukihakemuksesta on päätetty
- **Hankkeen eritelty kustannusarvio**: hankkeen kustannusten muodostuminen täytyy käydä ilmi sellaisella tarkkuudella, että hintatasoa pystytään arvioimaan
- **Arvio vastikkeettomasti tehtävän työn laadusta ja määrästä** (>> lomake [2023AVT](#))

- **Selvitys kustannusten kohtuullisuudesta:** riittävä määrä tarjouksia tai muu selvitys vähintään 3000 euron suuruisista hankinnoista.
- **Selvitys arvonlisäveron hyväksyttävyydestä hankkeessa:** jos hakija ei ole ALV-velvollinen, tuloste YTJ:stä käy hyvin

Investointihankkeissa lisäksi soveltuvin osin:

- **Pääpiirustukset** (asema-, pohja-, julkisivu- ja leikkauspiirroksiset)
- Rakenne-, LVI-, sähkö- ja muut **erikoissuunnitelmat**, joilla on merkitystä hyväksyttävien kustannusten arvioinnissa
- **Rakennusselostus** (suositus: Talo-nimikkeistön mukaan eriteltynä)
- Rakennusselostukseen perustuva **eritelty kustannusarvio tai -laskelma**, joka laaditaan rakennusalalla yleisesti käytössä olevin menetelmin. Huom: on erittäin suositeltavaa käyttää rakennusalan ammattilaista kustannusarvion laadintaan!
- **Jäljennökset mahdollisesti tarvittavista viranomaisluvista** toimenpide- tai rakennuslupa

Lisätietoja Ruokaviraston sivulta. Siellä on myös ohjeita sähköisen Hyrrä-järjestelmän käyttöön.

>> <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-palvelut-ja-elinkeinojen-kehittaminen/investoinnit/>

Jos investoinnin kohde ei ole hakijan omistuksessa, tulee liitteenä olla myös **vuokra- tai hallintasopimus**, josta ilmenee omistajan suostumus toimenpiteeseen.

Vuokraoikeus tulee olla kirjattuna Maanmittauslaitoksella. Huomaathan, että tukea saaneella investoinnilla on **pysyvyysvelvoite** eli investoinnin tulee olla siinä käytössä, mihin tuki on myönnetty, hankepäätöksessä määritellyn ajan verran. Aika voi vaihdella viidestä vuodesta aina 10 vuoteen tuen viimeisen erän maksamisesta (loppumaksusta). Vuokra- tai hallintasopimuksen tulee olla voimassa vähintään pysyvyysvelvoitteen ajan

11. Esimerkkejä investointihankkeen hakemisesta

Esimerkki 1. Kyläyhdistyksellä on kylätalo kokoontumistilana, jota halutaan nyt nykyaikaistaa keittiön osalta.

Kylän aktiivista toimintaa ollaan kehittämässä. Kylätaloa tulisi käyttämän kokoontumistilana jatkossa myös muut yhdistykset ja yhteisöt. Rakennuksessa on keittiö, jonka laitteet ja kaapistot ovat vanhentuneet ja ne pitäisi uusida. Kylätaloa hallinnoi kyläyhdistys ry

1. Keittiötä käyttävät yhdistykset antavat oman arvionsa käyttäjä määrästä, koneiden ja laitteiden määrästä ja laadusta, kuten astianpesukone, liesi, työtaso, tiskipöytä, kylmälaitteet, kaappitila astioille ja kattiloille, jätehuolto ja varastotilan tarve muille tavaroille.
2. Mietitään mitkä ovat hankkeen realistiset toteuttamisen mahdollisuudet. Resurssit, taloudellinen tilanne ja mitä töitä voitaisiin tehdä talkoilla.
3. Kyläyhdistys ottaa yhteyttä alueensa Leader toimistoon ja selvittää onko investointihanke tukikelpoinen.
4. Kyläyhdistyksen hallituksen kokouksessa tehdään päätös hankkeen hakemisesta ja kokonaiskustannuksista huomioiden myös LVIS-työt
5. Kartoitetaan mahdolliset kalusteiden, koneiden ja laitteiden toimittajat tai valitaan riittävän pätevyyden omaava pääsuunnittelija, joka voi laatia myös kustannusarvion, talkootyösuunnitelman, rakennusselostuksen ja rahoitussuunnitelman.
6. Teetetään keittiöstä piirustukset ja kilpailutetaan sekä kalusteiden ja koneiden ja laitteiden toimittajat, joista saadaan myös hinta-arvio
7. Selvitetään kunnan rakennustarkastajalta tehtävän työn luvanvaraisuus. Rakennuslupa, toimenpidelupa tai vain toimenpideilmoitus.
8. Hankitaan selvitys tilan/tontin omistusoikeudesta tai kirjauspäätös vuokraoikeudesta.
9. Haetaan lupa, jos sitä tarvitaan, viranomaiselta (tähän tarvitaan pääpiirustukset).
10. Tilataan suunnittelijoilta muut tarvittavat suunnitelmat, kuten rakenne-, lämpö-, vesi-, viemärointi-, ilmanvaihto-, sähkö-, hälytyspiirustukset yms.
11. Kirjoitetaan investointihankesuunnitelma, jossa kerrotaan lähtötilanne hankkeelle, tavoitteet, toimenpiteet ja mitä uutta hanke tuo mukanaan.
12. Siirretään tiedot sähköiseen Hyrrä-järjestelmään kaikkine liitteineen.
13. Myönteisen rahoituspäätöksen jälkeen pääsee aloittamaan hankkeen toteutuksen hankesuunnitelman mukaisesti.

Esimerkki 2. Urheiluseura kunnostaa reitistön pitkospuut ja joen ylityksen.

Alueen reitistön pitkospuut sekä joen ylittävä silta eivät ole enää turvalliset kulkea. Urheiluseura hakee tähän yleishyödyllistä investointihanketta.

1. Pidetään yhdistyksen hallituksen kokous, jossa päätetään reitistön pitkospuiden ja sillan uusimisesta sekä päätös siitä, että sitä haetaan yleishyödyllisenä investointihankkeena sekä mikä on kustannusten suuruus.
2. Mietitään, mitkä ovat hankkeen realistiset toteuttamisen mahdollisuudet. Resurssit, taloudellinen tilanne ja talkootyön osuus.
3. Yhdistys ottaa yhteyttä paikalliseen Leader toimistoon ja selvittää onko yleishyödyllinen investointihanke tukikelpoinen.
4. Pidetään tiedotustilaisuus maanomistajille.
5. Hankitaan maanmittauslaitokselta kiinteistörekisterin karttaote, johon merkitään pitkospuiden ja sillan paikat.
6. Pyydetään tarjoukset pitkospuu materiaaleista.
7. Pyydetään tarjoukset valmista sillasta, tai teetetään sillan piirustukset pätevyiden omaavalta suunnittelijalta.
8. Pyydetään tarjoukset siltamateriaaleista, jos päädytään rakentamaan silta paikan päällä.
9. Selvitetään luvan tarve ELY-keskukselta, jos tarvitaan lisätä opasteita tai opastauluja.
10. Selvitetään, tarvitseeko reitistö joiltain osin sorastusta.
11. Selvitetään, tarvitseeko reitistöstä päivittää turvallisuusasiakirja.
12. Tehdään kustannusarvio, talkootyösuunnitelma, rakennusselostus ja rahoitussuunnitelma.
13. Kirjoitetaan investointihankesuunnitelma, jossa kerrotaan lähtötilanne hankkeelle, tavoitteet, toimenpiteet ja mitä uutta hanke tuo mukanaan.
14. Siirretään tiedot sähköiseen Hyrrä-järjestelmään kaikkine liitteineen.
15. Myönteisen rahoituspäätöksen jälkeen pääsee aloittamaan hankkeen toteutuksen hankesuunnitelman mukaisesti.

Esimerkki 3. Yrityksen investointihanke. Maatilamatkailuyritys kunnostaa ja nykyaikaistaa neljä vuokramökkiä.

Maatilamatkailuyrityksellä on yhtenä toimialana neljän mökin vuokraustoiminta. Mökit on rakennettu 2002 ja ne ovat kaikki hieman eri mallisia. Vuokrauskäytössä mökit ovat olleet vain kesäaikana. Pinnat ovat kuluneet ulko- ja sisäpuolelta, sekä tekniikka on vanhentunutta. Tavoitteena on myös pidentää vuokrausaikaa ympärivuotiseksi. Muun toiminnan laajentuessa on tavoitteena myös työllistää yksi henkilö majoitustoiminnan ja asiakaspalvelun tehtäviin.

1. Yrittäjä ottaa yhteyttä paikalliseen Leader toimistoon ja selvittää onko investointihanke tukikelpoinen ja sen, mikä on mahdollinen tukiprosentti ja miten hankkeessa edetään.
2. Yrittäjä hankkii rakennusalan asiantuntijan, joka tekee kuntotarkastuksen mökkeihin.
3. Yrittäjä ottaa yhteyttä kunnan rakennustarkastajaan ja selvittää rakennusluvan tarpeellisuuden, koska osaan mökkeihin on tulossa huonetilan käyttötarkoituksen muutos.
4. Yrittäjän teettää piirustukset, joissa näkyy myös mökkeihin tehtävien huonetilojen muutostyöt.
5. Yrittäjä hakee rakennusvalvontaviranomaisen ohjeen mukaan rakennus- tai toimenpidelupaa.
6. Yrittäjä tilaa rakennusalan asiantuntijalta korjaus- ja muutostöiden rakennusselostuksen.
7. Yrittäjä kilpailuttaa rakennusurakan tekijät rakennusselostuksen ja piirustusten mukaan.
8. Yrittäjä tilaa rakennusalan asiantuntijalta investointihankkeen kustannusarvion ja rahoitussuunnitelman.
9. Yrittäjä tilaa suunnittelijoilta erityissuunnitelmat, kuten, lämpö-, vesi-, viemärointi-, ilmanvaihto-, sähkö-, hälytyspiirustukset yms.
10. Yrittäjä kirjoittaa investointihankkeen suunnitelman, jossa kerrotaan lähtötilanne hankkeelle, tavoitteet, toimenpiteet ja mitä uutta hanke tuo mukanaan.
11. Siirretään tiedot kaikkine liitteineen (myös liiketoimintasuunnitelma, kannattavuuslaskelmat, koneiden ja laitteiden hintaselvitykset, yms.), sähköiseen Hyrrä-järjestelmään.
12. Myönteisen rahoituspäätöksen jälkeen pääsee aloittamaan hankkeen toteutuksen hankesuunnitelman mukaisesti.

